

[Thorvil Kristensen.]

handelsminister nævnte i sin forelæggelses-tale, og som nu den ærede socialdemokratiske ordfører refererede til. Det er jo en interessant oplevelse at høre socialdemokrater tage Madsen-Mygdal til indtægt; jeg kan ikke mindes at have oplevet det før, men tiderne skifter jo bestandig, så derfor er der grund til for os stadig at tage problemerne op til ny og selvstændig behandling, og det vil jeg derfor også trods citatet af Madsen-Mygdal tillade mig at gøre for de foreliggende problemers vedkommende.

Først vil jeg gerne om dette spørgsmål sige noget generelt, og det synes jeg at kommissionen har forsømt at gå nærmere ind på, nemlig dette generelle spørgsmål: Hvad er det egentlig, man gør, når man opstiller princippet om forhåndsgodkendelse? Efter den formulering, lovforslaget har fået, bliver disse ting, som forslaget omfatter, principielt forbudt, men der kan dog dispenseres fra forbudet. Det er jo, som det også blev sagt i fremsættelsestalen, en anden måde at sige det samme på. Det betyder, at sådanne aftaler ikke kan sættes i kraft, før dispensationen er givet, og det vil jo for nye aftalers vedkommende sige, at dispensation skal gives på forhånd. Dette er en meget betydelig myndighed at lægge i offentlige organers hånd, og vanskeligheden her er den, at man skal tage stilling til en konkret, praktisk ting på et tidspunkt, da denne endnu ikke eksisterer. Der foreligger en aftale eller en bestemmelse, som man gerne vil have gennemført, og der skal siges ja eller nej til denne bestemmelse, endnu før den er begyndt at virke. Hvis der bliver sagt nej, kommer den slet ikke til at virke, og så får man aldrig at vide, hvordan den ville have virket, hvis den var trådt i kraft. Det er det farlige og det principielt vanskelige ved hele dette spørgsmål, at man altså skal tage stilling til en ting, før der foreligger praktiske erfaringer derom.

Jeg kom til at tænke på, hvad en berømt dansk arvelighedsforsker engang har sagt om forhåndsgodkendelse på et helt andet område. Han sagde, at man burde egentlig ikke tillade folk at sætte børn i verden, før man har set, hvordan deres børnebørn falder ud. Det vil i virkeligheden sige, at

først så har man tilstrækkeligt erfaringsmateriale til at kunne bedømme, om det nu også var forsvarligt, at disse mennesker fik nogle børn. Det viser i et lynglimt, hvor vanskeligt dette er, og det viser i hvert fald, at på det pågældende område er en forhåndsgodkendelse ikke praktikabel, da man jo ikke kan få børnebørnene at se, før det er tilladt, at der kommer børn, endogså gennem 2 generationer.

Der er altså områder — og meget vigtige områder — hvor der simpelthen ikke er anden udvej end at leve livet og så drage de konklusioner, som man nu er i stand til, af de erfaringer, man gør. Man kan ikke drage dem, før man har gjort dette spring ud i den praktiske tilværelse.

Hvis dette skulle overføres herpå, ville jeg på samme paradoksale måde sige, at man kan egentlig ikke bedømme, om en ny aftale skal have lov til at træde i kraft, før den har været i kraft i nogle år, sådan at man kan se, om den er skadelig eller gavnlig.

Jeg er naturligvis klar over, at der kan være ting, som gør, at man alligevel er nødt til at tage stilling på forhånd. Vi har det på et midlertidigt område i dag, nemlig prisstop — § 6, stk. 4, er det vist. Men i al almindelighed må det naturligvis kræves, at hvis man overhovedet skal inddrage sig derpå, må der være særlige grunde til det, og her spørger man så: Hvordan ligger det nu på de praktiske områder, det drejer sig om?

Jeg skal ikke sige meget om boykot og etableringskontrol — det er formentlig det område, hvor det ville være mindst betænkeligt at tillade principielle forbud, altså en forhåndsgodkendelse. Der kan naturligvis opstå meget uheldige forhold, men til gengæld er det næppe et område, der spiller nogen større praktisk rolle i Danmark. Man skulle vel iøvrigt nok have lidt nærmere præciseret, hvornår boykot kan antages at foreligge.

Lidt anderledes stiller det sig med eksklusivaftaler. Jeg kan ikke lade være at tilføje, at det er et af de områder, hvor analogien med arbejdsmarkedet er særlig slående. For arbejdsmarkedet spiller eksklusivaftaler en meget betydelig rolle. Det bliver bestemt, at arbejdsgiverne i den og den branche kun må beskæftige folk, som